

YERLİ MALIN NE KADARI MİLLİ?

Aydınlık Gazetesi, 31 Aralık 2018

Yıldırım Koç

12-18 Aralık günleri Yerli Malı Haftası kutlandı. Esasında 1946 yılında başlayan bu uygulamanın 1983 yılından beri adı “Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası”. Peki, günümüzde Türkiye’de üretilen ürünlerin ne kadarı “Türk malı”?

Yerli Malı Haftası’nın temeli İsmet İnönü’nün 12 Aralık 1929 günü yaptığı bir konuşmaya kadar uzanıyor. Başvekil İsmet Paşa, 12 Aralık 1929 günü TBMM’de yaptığı konuşmada, dünya bunalımı karşısında alınan önlemlerden söz ederken şöyle diyordu: “Millî tasarruf, yerli mal istihlâki gibi tedbirleri şuurlu, yaşamak isteyen her müstakil milletin düşündüklerinden, yaptıklarından seçiyoruz.”

1970’LERE KADARKİ DÖNEM

1970’lere kadarki dönemde dünyada geçerli olan uluslararası işbölümünde, gelişmiş kapitalist ülkeler sanayi mallarını üretiyorlardı. Azgelişmiş ülkelerin rolü ise, tarım ürünleri ve hammadde sağlamak ve gelişmiş kapitalist ülkelerin ürettiği malların satılması için pazar olmaktı. Bu nedenle, Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren uygulanan yerli üretim aynı zamanda milli üretimdi. Gelişmiş kapitalist ülkelerin şirketleri ve onların ülkemizdeki işbirlikçileri, ülkemizde üretim yapmak yerine, yurtdışından getirdikleri malları ülkemizde pazarlamaya çalışıyorlardı. Bu nedenle, yerli üretim, milli üretim demektir.

1970’LERDEN İTİBAREN FARKLI BİR DÜNYA

1970’lerin ikinci yarısından itibaren dünyada yeni bir uluslararası işbölümü oluşmaya başladı. Gelişmiş kapitalist ülkelerde işgücü maliyetlerinin yükselmesine, iletişim ve taşımacılık sektörlerindeki büyük gelişmelere ve çokuluslu şirketlerin elindeki sermaye birikiminde ulaşılan yeni düzeye bağlı olarak, imalat sanayileri azgelişmiş ülkelere ve Çin Halk Cumhuriyeti’ne kaydırıldı. Geçmişte yabancı şirketlerin Türkiye’deki satış acentesi olan sermayedarlar, ülke içinde üretime yöneldi. Bu arada, yabancı sermayeli kuruluşların doğrudan yatırımları da arttı.

AKP DÖNEMİNDE BÜYÜK SİÇRAMA

AKP iktidarları döneminde Türkiye’deki yabancı sermayeli şirketlerin sayısında büyük bir patlama yaşandı.

Türkiye’de 1999 yılında 4050 yabancı sermayeli şirket vardı. Bu sayı, 2002 yılı sonunda 5443 oldu.

AKP iktidarları döneminde yabancı sermayeli şirket sayısı hızla arttı. 2003 yılında 6534 olan şirket sayısı, 2005 yılında 10.273 şirkete, 2008 yılında 19.093 şirkete, 2011 yılında 29.244 şirkete, 2016 yılında 53.156 şirkete ve 2018 yılında da 58.954 şirkete yükseldi. AKP iktidarları döneminde yabancı sermayeli şirket sayısı 11 katına yükseldi.

İstanbul Sanayi Odası’nın verilerine göre, 2017 yılında Türkiye’nin en büyük 5 sanayi şirketinin 4’ü yabancı sermayeli şirketlerdi. En büyük şirket, yerli sermayeli TÜPRAŞ idi. İkinci sırada Ford Otomotiv (18.835 işçi, % 41,04 yabancı hisse), üçüncü sırada Toyota Otomotiv (5.339 işçi, % 100 yabancı hisse), dördüncü sırada Tofaş Türk Otomobil (9.883 işçi, % 37,86 yabancı hisse), beşinci sırada da Oyak-Renault Otomobil (6.927 işçi, % 51 yabancı hisse) vardı. 2016 yılında 500 büyük sanayi kuruluşunun 123’ü yabancı sermayeliydi. Bunlar, en büyük 500 sanayi şirketinin üretimden satışlarının yüzde 33,4’ünü, brüt katma değerinin yüzde 38,7’sini, ihracatının yüzde 47,8’ini gerçekleştiriyorlardı.

Türkiye ekonomisinde yabancı sermayeli şirketlerin büyük etkisini göz önüne aldığımızda, günümüzde kullandığımız birçok ürün yerli, ancak ne yazık ki milli değil. Ülkemizin güçlenmesinin yolu, milli üretimden geçiyor. Bunu da ancak devletçilik ve planlı ekonomiyle gerçekleştirebiliriz.